

การบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร
ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS ACCORDING TO THE FOUR BRAHMAVIHARA
PRINCIPLES IN SCHOOLS UNDER BANGKOK
VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE

กุลวดี ไวสานต์สถล

Kulwadee Waisansathol

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail: kulwaisan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร และ (2) เปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ตามการประเมินของครู จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรเป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 884 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 269 คน วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) เปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารของผู้บริหาร, หลักพรหมวิหาร 4, สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study administration of administrators according to the four Brahmavihara principles in schools under Bangkok Vocational Education Institute; and (2) to compare administration of administrators according to the four Brahmavihara principles in schools under Bangkok Vocational Education Institute, according to teachers' evaluations, classified by age, educational level, and teaching experience.

This research was a survey research. The population was 884 teachers in schools under Bangkok Vocational Education Institute. The sample was 269 teachers, obtained by stratified random sampling technique. There were four steps of the research procedure: (1) review of related literature; (2) constructing research instrument; (3) collecting the data; and (4) analyzing the data. The instrument for collecting data was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, t-test, and F-test.

The results were found that: (1) administration of administrators according to the four Brahmavihara principles in schools under Bangkok Vocational Education Institute, overall were at high level; and (2) comparison of administration of administrators according to the four Brahmavihara principles in schools under Bangkok Vocational Education Institute, according to teacher's evaluation, classified by age, education level and teaching experience, overall were not different.

Keywords: Administration of Administrators, The Four Brahmavihara Principles, Bangkok Vocational Education Institute

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันกำลังเป็นสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 หรือสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และอาชีพ เป็นต้น ซึ่งพัทธรินทร์ โลหา (2562: ออนไลน์) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกในทุกวันนี้เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีมากมายจึงได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต แต่ในขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งปัญหามากมาย โดย สมลักษณ์ มาตชัยเคน (2566: ออนไลน์) กล่าวถึงความเจริญของยุคศตวรรษที่ 21 ทำให้สังคมเกิดการแข่งขันและแย่งชิงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้สังคมโลกประสบปัญหานานัปการ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การศึกษา เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิถีชีวิตของมนุษย์ ให้มีคุณภาพและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดย รัศมี เทพแก้ว (2566: ออนไลน์) และ อุทัย ภูเจริญ (2564: 25) ได้กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า การศึกษาสามารถกลมกลืนจิตใจมนุษย์ให้พ้นทั้งปัญหา คุณธรรม และจริยธรรมสูงขึ้นมาตามวุฒิภาวะของบุคคลแต่ละช่วงวัยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ มาตรา 22 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ มาตรา 39 ยังระบุว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) จึงเป็นเหตุให้ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่ต้องเป็นแกนหลักในการนำพากระบวนการทางการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับภาระหน้าที่ของผู้บริหารอย่างแท้จริง โดย

หนึ่งในหลักคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยซึ่งถือเป็นสังคมแห่งพุทธศาสนา คือ หลักพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำหรับผู้บริหาร หรือผู้ที่เป็นผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ควรยึดถือและนำมาปฏิบัติเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งพรหมวิหาร 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ คุณสมบัติประจำใจสำหรับผู้ใหญ่โดยมุ่งธรรมสูงส่งดุจพรหม ประกอบด้วย (1) เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุข มีจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า (2) กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (3) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีความสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้น และ (4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ (กัณฑ์พงษ์ นามเสนห์, 2559: 39) พรหมวิหาร 4 ยังเป็นตัวอย่างของหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับผู้ปกครอง ผู้นำ และหัวหน้างานหน่วยงานต่าง ๆ ได้ เนื่องจากหากนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบริหารองค์กร และบุคลากรแล้ว นอกจากจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ยังช่วยให้บรรยากาศในสถานที่ทำงาน นำทำงานยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยสามารถยกตัวอย่างพรหมวิหาร 4 ที่ใช้เป็นธรรมะประจำใจสำหรับการบริหารงาน (ไทยรัฐ, 2559: ออนไลน์)

จากแนวคิดข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาใช้ประกอบการบริหารจัดการในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหลักธรรมสำหรับผู้บริหารที่พึงจะต้องมีอยู่ในจิตใจ ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการในองค์กรดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 13 แห่ง มีบุคลากรที่เป็นครูจำนวน 884 คน โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยเคร่งครัด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562: 2) เสนอหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดหมายดังกล่าว หลักสูตรและการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ รวมทั้งมาตรฐานอาชีพตามระดับคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิมีคุณภาพทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพของประเภทวิชา สาขาวิชาและสาขางานที่ศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สังคมมีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารของผู้บริหารเป็นสำคัญและปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาคือการมีคุณธรรมพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร เนื่องจากความมีเมตตา ความมีกรุณา ความมีมุทิตา และความมีอุเบกขาของผู้บริหารจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะครูผู้ปฏิบัติการสอนที่มีความใกล้ชิดและเป็นผู้ปฏิบัติการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการศึกษาโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้อย่างมี

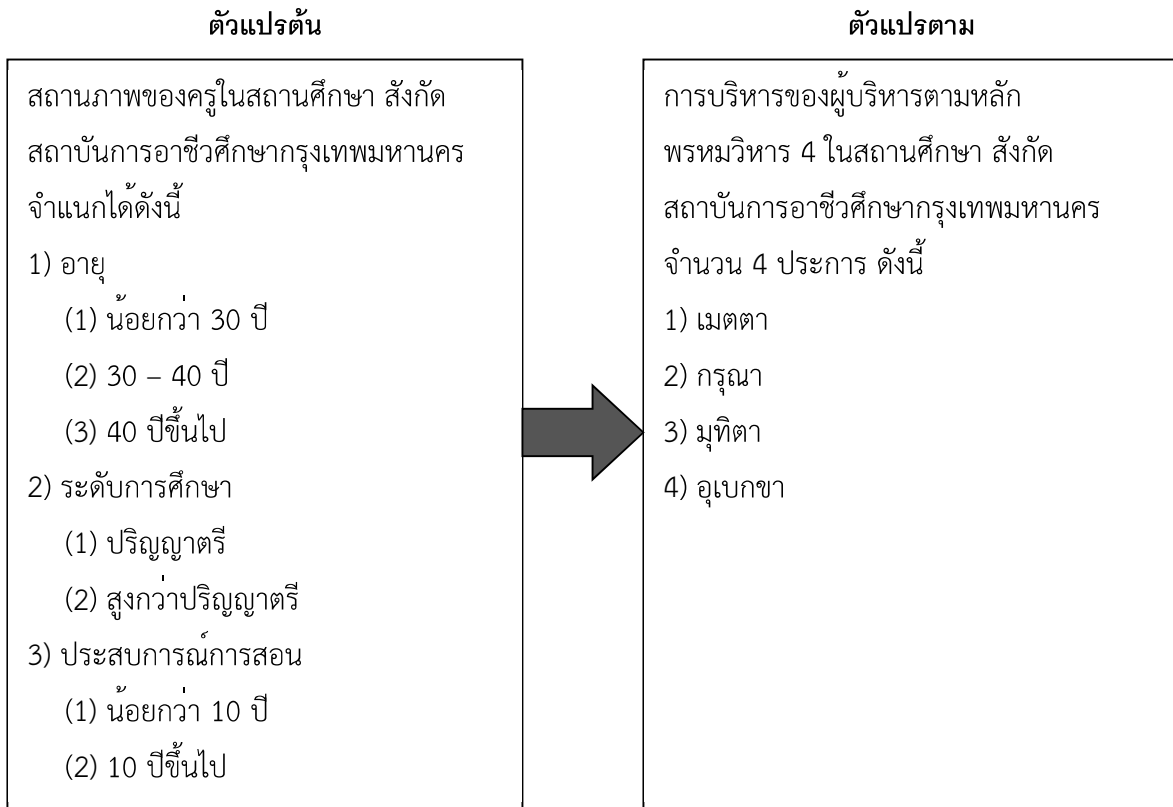
ประสิทธิภาพ โดยศึกษาจากการประเมินของครูที่ปฏิบัติการสอนซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารและปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยคาดว่าข้อมูลที่ได้จะมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุดและจะนำไปสู่การส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามการประเมินของครู จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ตามหนังสือพุทธวิธีในการสอนของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2556: 24) เรื่องการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 884 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 269 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดจำนวนจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970: 607-610) ที่ความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มุ่งสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร มี 4 ด้าน ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี หลักการ แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4 และภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แล้วนำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67-1.00 ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอ จากนั้นนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ที่จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น .94 และปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 269 ฉบับ พร้อมหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 13 แห่งเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง และทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การทดสอบค่าเอฟ (ANOVA) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 269 คน จำแนกตามกลุ่มอายุจำนวน 3 กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.77, อายุ 30-40 ปี จำนวน 109 คน คิด

เป็นร้อยละ 40.52 และอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 32.71 จำแนกตามระดับการศึกษาจำนวน 2 กลุ่ม คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 60.22 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78 และจำแนกตามประสบการณ์การสอนจำนวน 2 กลุ่ม คือ ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 41.64 และประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 58.36

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.08$) ด้านอุเบกขา ($\bar{X} = 4.08$) ด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.98$) และ ด้านมุทิตา ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก โดยที่ ผู้บริหารใส่ใจและให้ความสำคัญต่องานทุกงานของสถานศึกษาอย่างแท้จริงมีการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงการเป็นผู้เสียสละหรือเป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสดงความห่วงใยและเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.60$)

2.2 ด้านกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านกรุณาอยู่ในระดับมาก โดยที่ ผู้บริหารอุทิศทรัพยากรส่วนตัว เพื่อการพัฒนาสถาน ศึกษาที่ตนรับผิดชอบอยู่เสมอมีการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ผู้บริหารเสียสละเวลาและทรัพยากรส่วนตัวเพื่อช่วยงานสาธารณชนนอกสถานศึกษาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.68$)

2.3 ด้านมุทิตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านมุทิตาอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ โดยที่ ผู้บริหารมีการให้รางวัลที่แสดงถึงความชื่นชมในความ สำเร็จของบุคลากรมีการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ ผู้บริหารกล่าวชื่นชมเพื่อแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าทั้งในหน้าที่การงานและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.20$)

2.4 ด้านอุเบกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้อมีการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านอุเบกขาอยู่ในระดับมาก โดยที่ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกคนและให้กำลังใจอย่างทั่วถึงมีการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ได้รับมาวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสดงการเป็นผู้มีความสุขรอบคอบในกรณีที่เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ($\bar{X} = 3.68$)

3. ผลเปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ครูที่มีอายุต่างกัน ประเมินการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประเมินการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน ประเมินการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านมุทิตาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา ด้านกรุณา และ ด้านมุทิตาตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐและเป็นคุณธรรมของผู้บริหารสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2556: 24) ได้กล่าวว่า พรหมวิหารคือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม ปัจจุบันนี้การบริหารงานในหน่วยงานทางการศึกษานั้นมีการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการในการบริหารจัดการเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 สถาบันการอาชีวศึกษาจึงได้มีการพัฒนาผู้บริหารให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานในระดับสากล โดยทางสถาบันการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรมจริยธรรมและการประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้บริหารการศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญต่อสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบต่อ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ ผู้นำที่ดีที่มีความเฉลียวฉลาด สามารถบริหารงาน ได้เปรียบกว่าองค์กรที่มีผู้นำที่มีความสามารถที่น้อยกว่า การพัฒนาตนเองของผู้นำทางการศึกษาจึงมีความจำเป็น การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีคุณธรรมจริยธรรมสูงย่อมที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การเพราะความอยู่รอดขององค์การถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2558: 30-34) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบที่มีการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานประการหนึ่งว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือทีมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่น ในการทำงานสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิเช่น การแสดงความขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานของทีมงานและการยกย่องให้รางวัล ซึ่งการประพฤติปฏิบัติในประเด็นดังกล่าวนี้ถือว่ามีผลสอดคล้องกับการประพฤติปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ประกอบด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขานั้นเอง

นอกจากนี้สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครยังมุ่งเน้นในการบริหารจัดการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำหลักพุทธวิธีในการบริหารมาบูรณาการเข้ากับหลักแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการที่เป็นสากล เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสุนีย์ นิ่มเฮ็ง (2564: 6-7) ได้เสนอไว้ว่า คุณลักษณะการบริหารตามแนววิถีพุทธมาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้หลักการบริหารเชิงพุทธใน 3 ด้าน คือ หลักการครองตน หลักการครองคน และหลักการครองงาน ว่า (1) หลักการครองตน ได้แก่ ด้านเกี่ยวกับตนเอง ด้านเกี่ยวกับงาน และด้านเกี่ยวกับบุคลากรผู้ร่วมงาน (2) หลักการครองคน ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการ

สร้างแรงจูงใจ ด้านการให้ความเป็นธรรม และด้านกระบวนการคิด และ (3) หลักการครองงาน ได้แก่ ด้านเกี่ยวกับหลักการ ด้านเกี่ยวกับเทคนิควิธีการ และ ด้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 ทั้งสิ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสราวุธสุโขโต (2558: 209) ที่ได้ทำการศึกษากการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ใน การบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า (1) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วน ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมูทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ และด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง (2) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และ ระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความสำคัญผู้บริหารควร เป็นผู้ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน เพื่อให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ผู้บริหารควรมีความเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ และให้การยกย่องชมเชย สร้างขวัญและกำลังใจ การบริหารจัดการองค์การควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านบุคลากรและระบบการ ทำงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการประชาชนอย่างรวดเร็วและสนองตอบความต้องการของประชาชน โดยบริหารอย่างโปร่งใส ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ และควรมีการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวก ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานของ อบต. และเสนอความเห็นต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรระ คณะทรง (2565) ที่ได้ทำการศึกษากการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูมีการประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขได้

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ตามการประเมินของครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามการประเมินของครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอนโดยรวม พบว่า ทุกกลุ่มประเมินไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านประเมินไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มีการบริหารตามหลักการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School base management) ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีพันธกิจสำคัญ คือ (1) จัด ส่งเสริม และพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพและได้

มาตรฐาน (2) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานกำลังคนสายอาชีพเข้าสู่สากล (3) ขยายโอกาสทางการศึกษาสายอาชีพอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง เสมอภาค และเป็นธรรม (4) เป็นแกนกลางในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพที่พระคัมภีร์ เทคนิค และเทคโนโลยีของประเทศ (5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ (6) วิจัย สร้างนวัตกรรม จัดการองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน และ (7) ส่งเสริม/พัฒนา ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ มั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562: 12) จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัด สถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานครได้ยึดแนวทางดังกล่าวนี้มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงทุกแห่ง โดยที่การบริหารตามพันธกิจดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการเพื่อสนองต่อนโยบายการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลอย่างชัดเจน การที่จัดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทั้งผู้มีส่วนรวมภายในสถานศึกษาซึ่งได้แก่ ครู บุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน และบุคลากรอื่น ๆ และผู้มีส่วนรวมภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ย่อมทำให้เกิดความผูกพัน สมัคสมานสามัคคี และมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรร่วมกัน ดังนั้น เมื่อเกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการร่วมกันจึงทำให้ครูทุกกลุ่มอายุ ทุกระดับการศึกษาและทุกระดับประสบการณ์การสอนประเมินการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูรี สายจันเจียม และคณะ (2560: 85 – 86) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สำนักงานเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสำนักงานเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศและอายุ พบว่า เพศและอายุต่างกันมีการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ วชิระ คณะทรง (2565: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูมีการประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1.1 ด้านเมตตา พบว่า ผู้บริหารแสดงความห่วงใยและเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึงในระดับมาก แม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับความห่วงใยและเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึงให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านกรุณา พบว่า ผู้บริหารร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในระดับมาก แม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจึงต้องเพิ่มการปฏิบัติในเรื่องการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอให้มากยิ่งขึ้น

1.3 ด้านมุทิตา พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าทั้งในหน้าที่ การงาน และการมีคุณภาพชีวิตที่ได้อย่างเหมาะสมในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาค่อนข้างละเลยการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีดังนั้นผู้บริหาคงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพและจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ได้อย่างเหมาะสมให้มากขึ้น

1.4 ด้านอุเบกขา พบว่า ผู้บริหารแสดงการเป็นผู้มีความสุขรอบคอบในกรณีที่เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ในระดับมากแม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารยังไม่สามารถปล่อยวางและใช้ความสุขรอบคอบในกรณีเกิดปัญหาขึ้นในองค์กรได้เท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องฝึกการปล่อยวางและใช้ความสุขรอบคอบในการจัดการกับปัญหาให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

2.3 ควรมีการศึกษากการใช้หลักธรรมอื่น ๆ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กัณฑ์พงษ์ นามเสนห์. (2559). การปรับใช้หลักพรหมวิหาร 4 กับการบริหารบุคลากร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 1(2).

จური สายจันเจียม และคณะ. (2560). รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สำนักงานเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง, *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 1(1).

ไทยรัฐ. (2566, ออนไลน์). *พรหมวิหาร 4 ธรรมะสำหรับผู้นำและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น*. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2112730>

ธีระ รุญเจริญ. (2558). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *ธรรมบุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

พระสราวุธสุขิโต. (2558). การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ใน การบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 4(1).

พัทธรินทร์ โลหา. (2562). การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัด. *การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รัศมี เทพแก้ว. (2566, ออนไลน์). *ความหมายของการศึกษา*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566, จาก <https://education.maggang.com/>

วัชระ คณะทรง. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สมลักษณ์ มาตชัยเคน. (2566, ออนไลน์). *สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566, จาก <https://sites.google.com/warin.ac.th/somlux/>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *การจัดการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

สุนีย์ นิ่มเฮ็ง. (2564). ศึกษาทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารตามหลักการบริหารเชิงพุทธ. (วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทัย ภูเจริญ. (2564). การศึกษาสร้างคนคนสร้างชาติ.วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12(1).

Krejcie, R.V. & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Likert, Rensis. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw – Hill.